

James Parkinson (11.4.1755 – 21.12.1824)

Parkinsonova nemoc nese jméno anglického lékaře a sociálního reformátora Jamese Parkinsona, který ji poprvé podrobně popsal v eseji z roku 1817 jako „třaslavou obrnu“ (shaking palsy).

Parkinson se narodil v roce 1755 jako syn londýnského lékaře a lékárníka. Většinu svého života prožil a lékařskou praxi vykonával v rodném domě. Jeho vzdělání zahrnovalo, mimo jiné, studium latiny, řečtiny a přírodní filozofie. Studoval na londýnské Hospital Medical College, navštěvoval přednášky Johna Huntera považovaného za zakladatele patologické anatomie. Lékařskou praxi absolvoval pod odhledem svého otce. Od Royal Human Society dostal čestné uznání za to, jak otci asistoval při použití resuscitačních metod v případě muže, který se pokusil o sebevraždu oběšením.

V roce 1784, ve věku 29 let získal kvalifikaci lékaře. Po smrti otce převzal jeho praxi, která byla na svou dobu poměrně velká a lukrativní, což mu nijak nebránilo pečovat o sociálně slabé spoluobčany. Kromě jiného pracoval přes 30 let jako ošetřující lékař v místní psychiatrické léčebně a zasazoval se o zlepšení životních podmínek duševně nemocných.

Parkinson byl velmi všestranným člověkem a vedle práce lékaře se věnoval i dalším oborům. Napsal několik pojednání o chemii, geologii a sportu. Je autorem několika dodnes oceňovaných prací o paleontologii. Prosazoval sociální reformy, požadoval spravedlivější zdanění nebo občanská práva sociálně znevýhodněných občanů. Osobně se angažoval v organizování nedělních škol pro chudé. Jako hlasitý kritik tehdejší britské společnosti, obdivovatel francouzské revoluce a člen několika tajných spolků namířených proti monarchii nebyl v rodné zemi za svého života příliš populární a věhlas získal až dlouho po své smrti.

V letech 1799 až 1807 Parkinson zveřejnil řadu menších lékařských pojednání, například jeden z prvních popisů smrtelné perforace apendixu nebo práci o dně, ve které popsal, že pravidelná denní dávka sody zajistí pacientovi výraznou úlevu.

Práce Medical Admonitions (Lékařská varování) z roku 1799 byla první ze série jeho příspěvků zaměřených na celkové zlepšení tělesného a duševního zdraví obyvatelstva. Tato teoretická práce byla pokračováním Parkinsonova praktického úsilí o pomoc potřebným lidem, které projevoval i jako politik. Parkinsonův humanismus se zřetelně projevil v roce 1811, když hlasitě vytáhl do boje za zlepšení situace v ústavech pro duševně nemocné a za právní ochranu duševně nemocných, jejich lékařů, ošetřovatelek a rodin.

Jeho nejznámějším dílem je Essay on the Shaking Palsy (Esej o třaslavé obrně), ve které podrobně popsal klinický obraz nemoci, která byla po něm později pojmenována. V popisu choroby například konstatoval, že: „mezi první vnímatelné příznaky patří pocit mírné slabosti s náchylností k třesu v určitých částech těla zejména však v jedné ruce a paži.“ S postupným vývojem poruchy, psal Parkinson, mají pacienti tendenci naklánět se při chůzi dopředu, „přičemž zároveň pociťují neodolatelné nutkání dělat rychlejší a kratší kroky, a bezděčně tak přejít do běhu.

V některých případech je nezbytné nahradit chůzi během.“ V pozdější fázi pak podle Parkinsona třes ztěžuje i spánek, „i když se vyčerpanému pacientovi podaří na malou chvíli usnout, jeho pohyby jsou tak prudké, že se třese nejenom postel, ale i podlaha a okna v pokoji“. Vedle tohoto detailního popisu bývá oceňováno také to, že Parkinson intenzivně nabádal patology, aby o studium této nemoci projevovali větší zájem.

Parkinson vytvořil klasický – i když z dnešního hlediska poněkud omezený – popis nemoci: „Bezděčný třaslavý pohyb se sníženým svalovým výkonem projevující se v těch částech těla, které jsou v klidu, a to i v případě, že mají oporu; tendence naklánět trup dopředu a přecházet z chůze do běhu; bez poruchy smyslů a intelektu.“ O čtyři desetiletí později Jean-Martin Charcot rozšířil Parkinsonův klinický popis o tělesnou ztuhlost a přiřkl tomuto syndromu název Parkinsonova nemoc.

Vedle své nejznámější eseje napsal také zajímavé práce zabývající se:

- účinky blesku
- rozdíly mezi poruchami paměti, dysfázií a šílenstvím
- duševními chorobami a změnami v zákoně o ústavech pro duševně choré
- potřebou místních nemocničních oddělení pro horečnatá onemocnění
- vzděláváním studentů medicíny a lékárníků.

Parkinson byl členem řady lékařských spolků, zastával funkci prezidenta Asociace lékárníků a v závěru své úspěšné kariéry lékaře (1822) se stal prvním držitelem čestné zlaté medaile Královské akademie lékařů (Royal College of Surgeons).

Vedle medicíny vynikl James Parkinson i v dalších oborech, například geologii a přírodních vědách. Je považován za zakladatele vědecké paleontologie. Napsal několik knih o geologii a byl jedním ze zakládajících členů Britské geologické společnosti (British Geological Society).